

NOTĂ DE POZIȚIE

Modificarea formulei de calcul a prețului plafon la motorină impune explicații tehnice și transparență deplină

Mișcarea Civică „**Construim Încredere**” urmărește cu atenție deciziile adoptate de Guvern privind modificarea temporară a formulei de calcul a prețului plafon la motorină în contextul stării de alertă în domeniul energetic. Înțelegem necesitatea adoptării unor măsuri urgente pentru asigurarea aprovizionării continue cu motorină și apreciem preocuparea Executivului pentru evitarea unor eventuale disfuncționalități pe piață. Totuși, orice intervenție asupra unei metodologii care influențează direct prețul plătit de fiecare cetățean și de fiecare agricultor trebuie să fie însoțită de argumente economice clare, calcule verificabile și transparență deplină.

1. Schimbarea bazei de calcul de la FOB Med la CIF Med modifică fundamental metodologia

Guvernul a anunțat că, pentru următoarele 30 de zile, prețul plafon al motorinei va fi calculat utilizând cotațiile **CIF Med**, în locul cotațiilor **FOB Med**.

Din punct de vedere economic, diferența este esențială:

- **FOB (Free on Board)** reflectă valoarea produsului la punctul de încărcare;
- **CIF (Cost, Insurance and Freight)** include deja costurile transportului și ale asigurării până la portul de destinație.

Prin urmare, nu este vorba despre o simplă modificare tehnică, ci despre schimbarea însăși a bazei de calcul utilizate pentru stabilirea prețului plafon.

2. Guvernul trebuie să explice relația dintre CIF și Marja Comercială Specifică

Potrivit metodologiei ANRE utilizate până în prezent, **Marja Comercială Specifică (MC)** acoperă o serie de costuri aferente activității de import și comercializare, inclusiv cheltuieli logistice, de transport, asigurare, depozitare, distribuție și profitul operatorului. În același timp, Executivul justifică trecerea la **CIF Med** prin faptul că această cotație include costurile transportului și ale asigurării.

În aceste condiții apare o întrebare legitimă: care dintre costurile de transport și asigurare rămân în Marja Comercială Specifică și care sunt preluate de noua bază de calcul CIF?

Dacă anumite componente sunt deja incluse în CIF, atunci este firesc ca Guvernul și ANRE să explice dacă și în ce măsură acestea sunt eliminate din Marja Comercială Specifică. În lipsa acestei explicații, apare riscul percepției că anumite costuri logistice ar putea fi recuperate de două ori prin aceeași formulă de calcul. Nu afirmăm că această situație există, însă solicităm autorităților să demonstreze public că ea nu există.

3. Majorarea marjei comerciale necesită o justificare suplimentară

Executivul a anunțat și majorarea Marjei Comerciale Specifice cu aproximativ **25 USD/tonă**, echivalentul a circa **37 bani/litru**. Dacă, simultan, baza de calcul este modificată prin includerea costurilor de transport și asigurare în cotația CIF, apare întrebarea firească: care este fundamentarea economică a majorării marjei comerciale și ce elemente suplimentare justifică această creștere? Publicul are dreptul să cunoască modul în care a fost calculată această ajustare și impactul fiecărei componente asupra prețului final la pompă.

4. Simulările economice trebuie publicate

Guvernul afirmă că impactul asupra consumatorilor va fi limitat la aproximativ 37 bani/litru.

Această afirmație nu poate fi verificată fără publicarea:

- formulei complete utilizate înainte de modificare;
- formulei complete utilizate după modificare;
- impactului separat al trecerii de la FOB la CIF;
- impactului majorării Marjei Comerciale Specifice;
- impactului amânării taxei pentru constituirea rezervelor de stat.

Doar o asemenea prezentare permite verificarea efectului real asupra consumatorilor și asupra sectorului agricol.

5. Politicile fiscale trebuie analizate înaintea majorării prețului plafon

În contextul stării de alertă energetică, Guvernul ar trebui să analizeze și alte instrumente economice, inclusiv:

- suspendarea sau reducerea temporară a unor componente fiscale care influențează direct prețul final al motorinei;
- facilități fiscale limitate și transparente pentru importatori pe durata crizei, dacă acestea sunt justificate economic;
- utilizarea mecanismelor bugetare și a instrumentelor de politică energetică pentru constituirea și administrarea rezervelor strategice.

Aceste opțiuni ar putea reduce presiunea asupra agricultorilor și economiei fără modificări insuficient explicate ale metodologiei de calcul.

6. Rezervele strategice trebuie să prevină crizele, nu să reacționeze la ele

Starea de alertă energetică readuce în discuție rolul rezervelor strategice de produse petroliere.

Constituirea rezervelor reprezintă o politică publică de prevenție, nu o măsură de reacție. Scopul acestora este tocmai reducerea impactului unor întreruperi temporare ale aprovizionării și limitarea efectelor volatilității piețelor internaționale asupra economiei și consumatorilor.

În acest context, considerăm necesară o evaluare publică a mecanismelor existente privind constituirea și administrarea rezervelor strategice, precum și prezentarea modului în care acestea răspund obiectivului de asigurare a securității energetice a Republicii Moldova.

Totodată, solicităm Guvernului să explice de ce modificarea formulei de calcul a prețului a fost considerată soluția prioritară, în locul utilizării unor instrumente de politică energetică și fiscală menite să atenueze efectele unei situații temporare asupra consumatorilor și sectorului agricol.

7. Structura prețului final trebuie explicată public

Prețul carburanților este format din mai multe componente, inclusiv cotația internațională, accizele, TVA-ul, marja comercială și alte costuri reglementate.

Pentru ca societatea să poată evalua impactul real al modificărilor, Guvernul și ANRE trebuie să publice formula oficială completă utilizată la stabilirea prețului plafon, precum și un exemplu comparativ de calcul înainte și după modificare. Formula utilizată de ANRE este:

$$PC = (PL \times CV) / K + MC + AC + TVA$$

Unde:

- **PC** = prețul maxim la pompă;
- **PL** = cotația Platts (în prezent FOB Med pentru motorină; Guvernul propune temporar CIF Med);
- **CV** = cursul mediu MDL/USD;
- **K** = coeficientul de conversie din tone în litri (în funcție de densitatea produsului);
- **MC** = Marja Comercială Specifică;
- **AC** = acciza;
- **TVA** = taxa pe valoarea adăugată.

Totodată, este necesară publicarea structurii detaliate a Marjei Comerciale Specifice, cu indicarea expresă a costurilor pe care aceasta le acoperă și a modului în care acestea se corelează cu introducerea cotației CIF Med, pentru a elimina orice dubiu privind eventuala suprapunere a unor componente de cost. Înainte de modificarea metodologiei de calcul, Guvernul și ANRE trebuie să prezinte public impactul fiecărei componente asupra prețului final achitat de consumatori, precum și justificarea economică a fiecărei modificări operate.

Transparența asupra structurii prețului este esențială pentru consolidarea încrederii publice și pentru verificarea faptului că ajustările operate sunt proporționale și necesare.

8. Evoluțiile pieței internaționale trebuie reflectate în deciziile naționale

Politicile privind prețurile carburanților trebuie fundamentate pe o analiză completă a evoluțiilor pieței internaționale.

În condițiile în care cotațiile internaționale ale petrolului și produselor petroliere sunt influențate permanent de evoluțiile geopolitice și economice, Guvernul trebuie să demonstreze că deciziile adoptate reflectă situația actuală a pieței și nu doar scenarii bazate pe evoluții anterioare.

Solicităm publicarea analizei economice care a fundamentat modificarea formulei de calcul, inclusiv evaluarea impactului tendințelor recente ale piețelor internaționale asupra prețului estimat al motorinei în Republica Moldova.

9. Modificarea formulei nu poate substitui o analiză a concurenței pe piața carburanților

Modificarea metodologiei de calcul a prețului plafon nu poate înlocui analiza funcționării pieței carburanților.

Dacă operatorii economici au invocat faptul că actuala metodologie nu mai permite importuri sustenabile în contextul creșterii accelerate a cotațiilor internaționale, autoritățile competente trebuie să stabilească dacă această situație este determinată exclusiv de factori externi sau dacă există și disfuncționalități ale pieței interne.

În acest sens, considerăm necesară implicarea activă a **Consiliului Concurenței** și a **ANRE** pentru evaluarea nivelului concurenței pe piața carburanților, a structurii costurilor și a mecanismelor de formare a prețurilor.

O eventuală ajustare a metodologiei nu trebuie să conducă la transferarea automată a tuturor costurilor și riscurilor comerciale asupra consumatorului final. Statul are obligația de a asigura atât securitatea aprovizionării, cât și funcționarea unei piețe competitive, transparente și echitabile.

Solicitările Mișcării Civice „Construim Încredere”

Solicităm Guvernului Republicii Moldova și Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică:

1. Publicarea notei de fundamentare care a stat la baza modificării formulei de calcul.
2. Publicarea metodologiei detaliate și a structurii complete a Marjei Comerciale Specifice, inclusiv a componentelor pe care aceasta le acoperă.
3. Explicarea modului în care trecerea de la FOB Med la CIF Med evită orice posibilă suprapunere a costurilor de transport și asigurare.
4. Publicarea simulărilor comparative dintre formula anterioară și cea nouă, cu impactul fiecărei componente asupra prețului final.
5. Prezentarea unei evaluări privind starea rezervelor strategice de produse petroliere și mecanismele utilizate pentru garantarea securității aprovizionării.
6. Publicarea analizei economice care a justificat modificarea formulei în raport cu evoluțiile recente ale pieței internaționale.
7. Implicarea Consiliului Concurenței în evaluarea funcționării pieței carburanților și organizarea unor consultări publice cu participarea experților independenți, mediului de afaceri, agricultorilor și societății civile.

Concluzie

În perioade de criză, statul are obligația să intervină pentru a asigura securitatea energetică. Însă această intervenție trebuie să respecte aceleași principii care guvernează o economie de piață: transparență, fundamentare economică, proporționalitate și responsabilitate.

Orice modificare a formulei de calcul a prețurilor trebuie explicată prin date și analize verificabile, iar orice ajustare temporară trebuie să inspire încredere, nu incertitudine. În lipsa unei justificări tehnice complete și a unei dezbateri transparente, riscul este ca măsurile adoptate să fie percepute nu ca soluții de gestionare a crizei, ci ca decizii insuficient fundamentate, cu efect direct asupra cetățenilor și economiei Republicii Moldova.